

Autor se zabývá dopady vydání Rozkazu MO č. 1 z roku 2007 na rezortní jazykovou přípravu. Analyzuje situaci před i od doby vydání do současnosti a navrhuje řešení k optimalizaci systému. Své návrhy podporuje uvedením empirických dat shromážděných za dané období zejména na Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově a jeho detašovaných pracovištích.

Rezort obrany dlouhodobě usiluje o racionalizaci, optimalizaci a zefektivnění systému jazykového vzdělávání a má neustále na zřeteli ekonomickou stránku problému. Toto byly mimo jiné také důvody pro vydání Rozkazu MO č. 1 z ledna roku 2007. Co přineslo vydání tohoto rozkazu pro rezortní jazykovou přípravu?

Přineslo především dvě zásadní změny – zrušení kurzů anglického jazyka zakončených zkouškou podle STANAG 6001 na úrovni SLP 1 (Standardized Language Profile – standardizovaný jazykový profil) a zavedení tzv. integrovaných kurzů, které měly vyplnit takto vzniklé vakuum v úvodní etapě jazykové přípravy.

Zrušení kurzů na úroveň SLP1 se zdálo být logickým krokem, protože úroveň SLP1 je pro potřeby NATO nepoužitelná. Již samotné označení této jazykové úrovně „elementary“ (základní), nebo dle návrhu nového označení „survival“ (k přežití) naznačuje, že člověk, který této úrovni dosáhl, není schopen kvalitně komunikovat v cílovém jazyce.

Bylo však zřejmé, že v rezortu MO budou lidé, jejichž kompetence v anglickém jazyce je na úrovni SLP 0 – SLP 0+, a i ty bude nutné v rámci plnění cílů výstavby G 0356 připravit na úroveň SLP 2, či dokonce SLP 3. Řešením se zdálo být zavedení již zmiňovaných integrovaných kurzů navrhované Ústavem jazykové přípravy ve Vyškově. V čem spočívá specifikum těchto kurzů?

Podle pravidel platných před vydáním Rozkazu č. 1/07 posluchač s nulovou jazykovou způsobilostí absolvoval intenzivní kurz anglického jazyka v rozsahu cca 400 hodin k získání SLP 1. Poté mohl být vyslán do intenzivního kurzu k získání SLP 2 v rozsahu dalších cca 400 hodin.

Integrovaný kurz předpokládal intenzivní výuku pro posluchače s nulovou vstupní jazykovou způsobilostí v rozsahu 500 hodin a zakončení zkouškou na úrovni SLP 2. Uvažovalo se, že po 500 hodinách výuky je možné, že někteří posluchači u zkoušky na úroveň SLP 2 uspějí a to přinejmenším ve dvou dovednostech a dostanou následnou možnost opravit si pouze dovednosti, u kterých neuspěli, jak to umožňuje Zkušební řád. Ostatní by byli po přibližně tříměsíční pauze automaticky zařazeni do zdokonalovacího kurzu v rozsahu 150 hodin zakončeného zkouškou na úrovni SLP 2. V tomto zdokonalovacím kurzu by se posluchači mohli soustředit zejména na dovednosti z nichž nedosáhli při prvním pokusu u zkoušky požadované úrovně. Bohužel kompetentní místa nepočkala na ukončení pilotního kurzu na ÚJP s jeho následným důkladným vyhodnocením a tento typ kurzu zavedla do systému jazykového vzdělávání.

ÚJP zahájil zmíněný pilotní kurz již 19. února 2007. Do kurzu bylo vysláno celkem 10 posluchačů s výrazně se lišící vstupní jazykovou způsobilostí. Ačkoli se mělo jednat výhradně

o naprosté začátečnický, při vstupním přezkoušení standardizovaným rozřazovacím testem ALCPT (American Language Course Placement Test), se skóre posluchačů pohybovalo od 3-53 bodů z dosažitelných 100 bodů.

Od samého zahájení kurzu bylo zřejmé, že takto nesourodá učební skupina bude představovat výrazný pedagogický problém, vysoké požadavky na kvalitní metodickou přípravu učebního programu i maximální individuální přístup učitelů k jednotlivým posluchačům.

Druhý běh integrovaného kurzu začal 3. září 2007 a skončil 25. ledna 2008. Díky předcházející zkušenosti se počítalo se dvěma učebními skupinami, aby posluchači mohli být podle vstupního přezkoušení pomocí testu ALCPT rozděleni do dvou sourodějších skupin. Skóre dosažená u testu ALCPT se pohybovala v rozmezí 0-65. Do první učební skupiny byli zařazeni posluchači, jejichž vstupní jazyková způsobilost byla na úrovni SLP 0 (ALCPT 0-26). Do druhé učební skupiny byli zařazeni posluchači, kteří určité základy znalostí anglického jazyka již měli (ALCPT 27-65).

V letošním roce proběhl na ÚJP ve Vyškově třetí běh integrovaného kurzu. Posluchači byli v rámci daných možností opět rozděleni do homogennějších skupin. Závěrečná zkouška se uskutečnila 6. června.

Porovnali jsme relevantní data posluchačů (absolventů) těchto integrovaných kurzů s daty z intenzivních kurzů na úroveň SLP 2, které probíhají jak na ÚJP ve Vyškově, tak i na dalších vzdělávacích jazykových pracovištích ÚJP, jmenovitě na ÚJP pracovišti Liberec, ÚJP pracovišti Sedlec-Vícenice (Náměšť nad Oslavou) a pracovišti Praha-Ruzyně.

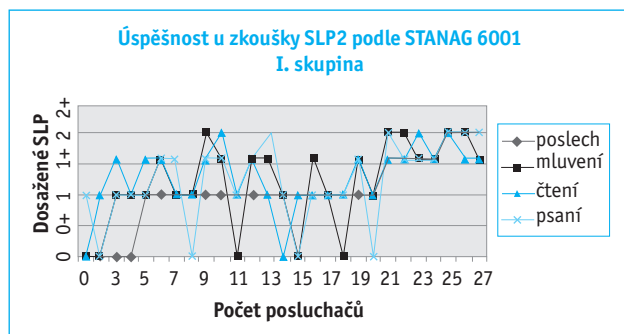
V časovém rozmezí jednoho roku, od vydání Rozkazu MO č. 1 do současnosti, studovalo na ÚJP 94 posluchačů v intenzivním či integrovaném typu kurzu na úroveň SLP 2. Zpracovali jsme data týkající se vstupních bodových hodnot a vytvořili pracovní hypotézu, že na základě vstupní jazykové kompetence jednotlivých posluchačů lze odhadovat míru jejich pravděpodobné úspěšnosti u závěrečných zkoušek.

Celkový počet sledovaných posluchačů jsme rozdělili do tří skupin:

1. skupina – posluchači se vstupní znalostí na úrovni SLP 0 (ALCPT 0-27)
2. skupina – posluchači se vstupní znalostí na úrovni SLP 0+ (ALCPT 28-55)
3. skupina – posluchači se vstupní znalostí na úrovni SLP1 (ALCPT nad 55)

(Rozdělení vychází ze studie DLIELC Texas o korelaci mezi testem ALCPT a zkouškou dle STANAG 6001.)

1. skupina

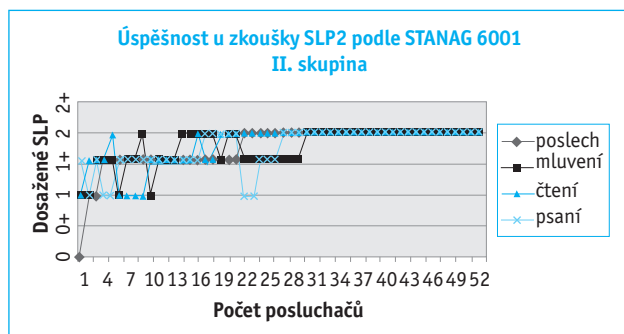
Je evidentní značný rozptyl úspěšnosti v jednotlivých dovednostech. Z celkového počtu 27 posluchačů této skupiny většina dosáhla výstupní úrovně SLP 1 a SLP 1+. Někteří posluchači však u zkoušky uspěli a dosáhli úrovně SLP 2: dva posluchači v dovednosti poslech, čtyři v dovednosti

mluvení, dva v dovednosti čtení a čtyři v dovednosti psaní. Jeden posluchač získal hodnocení SLP 2 po absolvování tohoto kurzu ve všech čtyřech dovednostech (SLP 2222).

Úspěšnost u 1. řm vyjádřená v procentech:

10 posluchačů < SLP 1111 37%
 16 posluchačů >SLP 1111 a < SLP 2222. ... 59,3%
 1 posluchač SLP 2222..... 3,7%

2. skupina

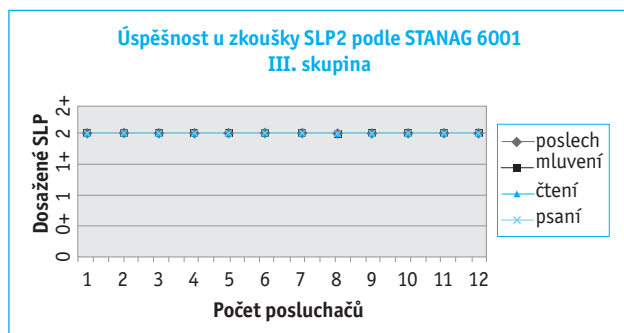

Tato skupina čítající celkem 55 posluchačů je ve svých výsledcích rovněž různorodá, vyznačuje se však jednoznačně stoupající úspěšností. Úspěšnost v jednotlivých dovednostech osciluje mezi úrovní SLP 1+ a SLP 2. I v této skupině došlo ke dvěma výrazným odchylkám od průměrné hodnoty, ve dvou případech byl poslech hodnocen jako SLP 0.

Úspěšnost u 2. skupiny vyjádřená v procentech

2 posluchači < SLP 1111 3,6%
 30 posluchačů >SLP 1111 a < SLP 2222. ... 54,6%
 23 posluchačů SLP 2222 41,8%

3. skupina

Z celkového počtu 12 posluchačů u 3. skupiny je úspěšnost u zkoušky na úrovni SLP 2 sto procentní ve všech čtyřech dovednostech.

Údaje o úspěšnosti posluchačů ÚJP jsme porovnali s údaji o posluchačích kurzů 4. brigády v Žatci a Školícím a vzdělávacím středisku MO v Komorním Hrádku (ŠVS MO).

Ve všech srovnávaných střediscích se používají obdobné výukové materiály a také délka kurzů je srovnatelná. Jedinou výraznou proměnou je vstupní jazyková kompetence posluchačů. Je patrný výrazný rozdíl

v úspěšnosti posluchačů u závěrečné zkoušky dle STANAG 6001 u posluchačů, kteří při zahájení intenzivního kurzu mají jazykovou kompetenci na úrovni SLP 0 a těmi, kteří dosahují vstupní jazykové kompetence vyšší.

Na základě získaných údajů jsme došli k závěru, že vstupní jazyková kompetence má přímý dopad na úspěšnost posluchačů a výrazně ovlivňuje výsledky u závěrečných zkoušek dle STANAG 6001.

Nabízí se řešení jak zlepšit úspěšnost u jazykových zkoušek v integrovaných typech kurzů. Toto řešení jsme viděli v účasti posluchačů ve zdokonalovacím kurzu, který by následoval po přibližně tříměsíční přestávce od ukončení integrovaného kurzu a na tento kurz navazoval. V tuto chvíli nemáme bohužel žádné relevantní údaje, které by způsob tohoto řešení podpořily. Zdokonalovacího kurzu organizovaného po pilotním integrovaném kurzu se účastnili pouze 3 posluchači a druhého zdokonalovacího kurzu, který proběhl na jaře roku 2008, se účastnili opět pouze 3 posluchači.

Je evidentní, že došlo k zásadnímu rozporu mezi původním návrhem ÚJP a praxí.

Navazující zdokonalovací kurzy zůstaly pouze v rovině návrhu, protože posluchači, kteří u zkoušek neuspěli a měli pokračovat v kurzu zdokonalovacím, do navazujícího kurzu vyslání vůbec nebyli. Bylo promrháno značné úsilí a práce pedagogického sboru i posluchačů, kteří díky tomuto nešťastnému postupu nedosáhli požadované kvalifikační jazykové úrovně. Lze předpokládat, že jazyková úroveň takto negativně motivovaných posluchačů bude klesat, dokud se nepropadnou na úroveň tzv. falešných začátečníků.

Je zřejmé, že v zájmu zvýšení výslednosti jazykového vzdělávání v rezortu je třeba stávající systém racionalizovat. Vidíme několik možných cest.

- ❑ Jednou z nich je znovu zavést intenzivní kurzy na úroveň SLP1 v rozsahu do cca 300 hodin. Na tyto kurzy navázat pokud možno v krátkém časovém odstupu formou intenzivních kurzů na úroveň SLP 2 v rozsahu cca 500 hodin a pro personál jehož pozice předepisuje úroveň SLP 3 navázat intenzivním kurzem na tuto úroveň v rozsahu cca 600. Časový odstup vysílání jednotlivců do navazujících kurzů by měl zohledňovat konkrétní potřeby a závazky rezortu, respektovat kariérní řád i specifiku jazykové praxe vysílaných osob.
- ❑ Další možnou cestou je zachování stávajícího systému integrovaných kurzů na úroveň SLP 2 v rozsahu 500 hodin pro personál s nulovou vstupní jazykovou kompetencí s tím, že účast v navazujícím zdokonalovacím kurzu na úroveň SLP2 v rozsahu minimálně 150 hodin bude povinná pro všechny, kteří u zkoušky dle STANAG 6001 na závěr kurzu nedosáhli hodnocení SLP 2 alespoň ve dvou dovednostech.
- ❑ Další možností je systém intenzivních kurzů s výstupem SLP 2 bez znovuzavedení intenzivních kurzů na SLP1 ale s povinným vstupním jazykovým „předzkoušením“. Toto „předzkoušení“ by proběhlo přibližně tři měsíce před zahájením kurzu a účastnili by se ho povinně všechny osoby navrhované na vyslání do kurzu. Za úspěšného by byl považován ten, kdo dosáhl předem pevně stanoveného bodového zisku. Tato „předzkoušení“ by probíhala ve všech vzdělávacích střediscích, jenž disponují a využívají testy ALCPT. Jsou to všechna vzdělávací pracoviště, která jsou součástí ÚJP – Vyškov, Brno, Praha, Olomouc, Liberec, Sedlec-Vícenice (Náměšť nad Oslavou), dále již zmiňovaná 4. základna v Žatci a ŠVS MO Komorní Hrádek. V tomto systému by odpovědnost za předcházející jazykovou přípravu byla buď na veliteli, který by řídil vhodnou formu jazykové přípravy v posádce, či na jednotlivci, který by si sám volil nejvhodnější formu osobního jazykového vzdělávání.

Závěr

Domníváme se, že toto jsou možné změny vedoucí k reálné optimalizaci a racionalizaci systému rezortní jazykové přípravy. Systém i bez těchto změn bude nadále fungovat díky vynakládanému úsilí učitelů vyučujících v jazykových kurzech a díky vysoké motivaci posluchačů, ale jistě nebude tak efektivní, jak by být mohl. Věříme, že zainteresovaní vedoucí pracovníci tyto i další připomínky vezmou v úvahu při tvorbě návrhu předpisu ke vzdělávání v AČR, jehož nedílnou součástí je i jazyková příprava.

Použitá literatura:

- Rozkaz ministryně obrany z 11. ledna 2007, Jazykové vzdělávání zaměstnanců v rezortu Ministerstva obrany (RMO 1/2007), *Věstník Ministerstva obrany*, částka 2/2007, ŠIS, http://s101w19.acr/Epinav/public/vestniky/Vestniky_Detail.aspx?id=930.
- Performance on the American Language Course Placement Test (ALCPT) and the English language Proficiency Test (ELPT) and its implications for STANAG 6001 Language Proficiency Profiles, *Memorandum from DLIELC/LEC*, CARTWRIGHT, Faith W., DLIELC, 20. listopadu 2003.
- Analýza úspěšnosti (dosažené úrovně jazykové způsobilosti) posluchačů intenzivních kurzů angličtiny s výstupem SLP 2 organizovaných na ÚJP Vyškov v r. 2007. *Zápis z jednání MRCJ*, ŠMÍD, Jan, Metodická rada cizích jazyků, Praha, 20. března 2008.

Cílem jazykového vzdělávání ve vojenských školách je souběžně s ukončením akreditovaných vzdělávacích a studijních programů připravit žáky a studenty k získání, popř. udržení jazykové způsobilosti podle STANAG 6001 takto:

- a) žáky a studenty Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové v angličtině – SLP 2222,
- b) studenty Univerzity obrany v bakalářském studijním programu v angličtině – SLP 3333 a ve druhém zvoleném cizím jazyku – SLP 1111,
- c) studenty Univerzity obrany v magisterském a doktorském studijním programu v angličtině – SLP 3333 a ve druhém zvoleném cizím jazyku – SLP 2222.

Z rozkazu ministryně obrany
Jazykové vzdělávání zaměstnanců v rezortu Ministerstva obrany
RMO 1/2007
Věstník Ministerstva obrany, částka 2/2007